

**ANNE-BABALARIN KIZ VE ERKEK ÇOCUKLARINA UYGULADIKLARI ŞİDDET  
İÇERMİYEN DISİPLİN TEKNİKLERİNİN TÜRLERİ VE SIKLIKLARI\***  
**THE PREVALENCE OF NON VIOLENT DISCIPLINE TECHNIQUES WHICH WERE  
APPLIED BY MOTHERS AND FATHERS**

**Prof. Dr. Asude BİLGİN\*\***  
**Yrd. Doç. Dr. Hülya KARTAL\*\*\***

**Özet**

Disiplin kelimesi düzenli bir yaşamla eş anlamlıdır ve çocuğa yaşamını güvenli ve mutlu geçirebilmesi için yardım etmek amacını güder. Disiplin sözcüğü, öğretmek veya yönerge vermek anlamına gelen “disciplinaire” kelimesinden gelmektedir ve çocuğun yeterli, benlik kontrolü ve empati kazanabilmesini sağlayacak öğretim ve bakım anlamında kullanılmaktadır. “Disiplin” ve “cezalandırma” çoğu kez benzer şekilde algılanmaktadır. Oysa disiplin, davranış değişikliği oluşturmak için kullanılan yöntemlerin tümünü kapsamaktadır. Bu araştırmada ilköğretim çağındaki çocuklara anne-babaları tarafından uygulanan şiddet içermeyen disiplin tekniklerinin incelenmesi, türlerinin ve sıklıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla anne ve babaların kız ve erkek çocuklarına yönelik kullandıkları bu davranışlarının türleri ve sıklığı sorgulanmıştır. Araştırma Bursa’da bir ilköğretim okulunun 1-2-3.sınıfındaki 151 öğrenciyle gerçekleştirilmiş; Mebert ve Straus’un (2002) geliştirdiği *Çatışma Çözme Taktiği Ölçeği Resimli Kart Versiyonu* kullanılmıştır. Verilerin analizinde yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır. Şiddet içermeyen bir disiplin tekniği olarak kitap okumanın sık uygulanan bir teknik olmadığı (ortalama %10) ve olumlu tepkilerin daha çok “bazen” seçeneğinde yığıldığı söylenebilir. Yaptığı yanlışların nedenini açıklama oranlarına bakıldığında, kız çocuklarının yüzde 49’u annelerinin “sık sık” bu disiplin tekniğini kullandığını bildirirken, erkek çocuklarının ise yüzde 40,7’si annelerinin bu tekniği “asla” kullanmadıklarını bildirmektedir. Kız ve erkek öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu (ortalama %80) herhangi bir yanlış yaptığında anne ve babasının “bazen” odaya gönderdiğini bildirmektedir. Anne-babalara çocuk eğitiminde cezanın yan etkileri ve alternatif yollar anlatılmadıkça ceza uygulamasını azaltma çabaları yarım kalmış sayılacaktır. Anne-baba eğitimi sanki bedensel cezanın en güçlü yöntem olduğu, diğerlerinin daha az güçlü olduğu bu nedenle alternatif yöntemleri kullanmaları için anne-babaların ikna edilmesi gerektiği varsayımını yansıtmaktadır.

**Anahtar kelimeler:** Disiplin teknikleri, anne-baba, eğitim

---

\* Çalışma VI. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi: Yaklaşımlar, Yöntemler, Sorunlar, Çözümler. 13-15 Ekim, Ankara.Çalışma “VI. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi”nde bildiri olarak sunulmuştur.

\*\* Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, e-posta: [asudebilgin@uludag.edu.tr](mailto:asudebilgin@uludag.edu.tr)

\*\*\* Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, e-posta: [hkartal@uludag.edu.tr](mailto:hkartal@uludag.edu.tr)

### Abstract

The word discipline is synonymous with an orderly life and it helps children to spend their life as happy and safe. The root of the word comes from “disciplinaire” that means to teach or instruct. Discipline is about teaching children appropriate behavior and helping them become independent and responsible, empathic, self efficient and self controlled people. “Discipline” and “punishment” are generally perceived as the same things. In fact discipline covers all the methods which help to behavior change. It was intended to investigate the frequency of discipline techniques of parents which don't include violence. The study was realized with 151 students 1.2.and 3.grade of an elementary school at Bursa. Picture-Card Version of The Parent-Child Conflict Tactics Scales (CTS 33) that was created by Mebert and Straus (2002) was used in the study. The data was analyzed by means of frequency, percentile and chi square calculations. Reading to children before going to bed was not found to be an uncommon discipline technique (around 10% ). When the children do something wrong 49% of the girls said that their mothers explain “frequently” why it is wrong, but 40.7% of boys declared that their mothers “never” use this technique. Most of the students (averagely 80%) reported that their mothers and fathers send them to a room “sometimes”. It is very important to explain to the parents the alternative discipline techniques. Parent education programs generally implicit that corporal punishment is the most effective discipline technique so parents need to be persuaded for alternative techniques.

**Key words:** Discipline techniques, parent, education

### GİRİŞ

Disiplin kelimesi düzenli bir yaşamla eşanlamlıdır ve çocuğa yaşamını güvenli ve mutlu geçirebilmesi için yardım etmek amacını güder. Sözcük öğretmek veya yönerge vermek anlamına gelen “disciplinaire” kelimesinden gelmektedir ve çocuğun yeterlik, benlik kontrolü ve empati kazanabilmesini sağlayacak öğretim ve bakım anlamında kullanılmaktadır. Disiplin düzenlenmiş, kuralları belirlenmiş bir yaşam biçimidir. Disiplin aynı zamanda çocuğa mutlu, cana yakın, kendini ifade edebilen, işbirliği yapabilen bir birey olabilmesi, duygularını tanıyarak bunları kabul edilebilir yollarla ifade edebilmesi için yardım eder. Çocuk bu sayede kendisinden beklenen kabul edilebilir davranış biçimlerini öğrenir, özgürlüğünü akılcıca kullanarak güvenli ve güvenli olmayan davranışları birbirinden ayırabilir. Disiplinin amacı, çocuğa dünyada yaşamını sürdürebilmek için uyulması gerekli temel kuralların değerini zaman içinde öğretmektir. Öyle ki anne-baba yanında olmadığıda da birey aynı kurallara uymayı sürdürecektir. Bu olumlu niteliklere karşın disiplin ebeveynlerin yerine getirmek zorunda olduğu en güç görevlerden birisidir. (Kapoor, 2008).

Etkili disiplin teknikleri çocukların olumlu kişilik özelliklerini geliştirmede en önemli etkenlerden kabul edilmelidir. Etkili disiplin: Önleyicidir, olumlu davranışları ve bireyin kendini kontrol etme becerisini artırır, sorumluluk alma yetisini geliştirir, çocuğun kendine güvenini korur ve geliştirir, çocuğun anne babasıyla ilişkisini güçlendirir ve gelişimini destekler (Sparrow, 2008). Brazelton ve Sparrow (2001) disiplinin altı adımını aşağıdaki gibi açıklamışlardır:

**Yanlış davranış:** Çocuk önemli bir kurala veya değere uygun hareket etmez.

**Keşif:** Eğer çocuk yanlış yaptığını söyler veya kabul ederse bu onun kuralı zaten öğrenmiş olduğunu ifade eder. Şimdi ihtiyacı olan dürtülerini kontrol edebilmek ve davranışının sonuçlarını anlayabilmektir. Eğer davranışı anne veya baba farkedirse ilkin nedenini anlamaya çalışmalıdır. Çocuk eğer yaptığını saklıyorsa bunun nedeni araştırılmalı ve çocuğun davranışlarının sonucunu bilip bilmediği ya da bunlardan korkup korkmadığı anlaşılmalıdır.

**Yüzleşme:** Bu anne-babanın seçimini yapacağı noktadır. Eğer çok sarsılmış görünürlerse çocuk korkacak ve bir daha bu konuyla yüzleşmekten kaçınacaktır. Bu nedenle anne-baba önce - varsa- öfkelerini kontrol altına alana dek beklemelidir.

**Bilgi verme:** Çocuk ceza alacağını düşünüyorsa bundan kaçınmak için inkar edebilir veya yalan söyleyebilir. Bu nedenle önce çocuğa davranışı ve beklediği sonuçlar hakkında duygularını ifade etme şansı verilmelidir. “*Bunu itiraf etmen çok cesurca bir davranış*” gibi bir cümle çocuğa çok yardımcı olacaktır.

**Sonuçlar:** Disiplin teknikleri uygulamanın uzun dönemli amacı, çocuğun davranışlarının sonucunu dikkate almayı öğrenmesidir.

**Bağışlama:** Çocuk daha iyi davranışlar gerçekleştirebilme potansiyelini keşfettikçe yanlış davranışları zaten bırakacaktır. Eğer bunu fark ettiği ve samimiyeti anlaşılırsa bağışlanmayı da hak etmiş sayılmalıdır. Seçilecek disiplin tekniği davranışın niteliğine, çocuğun gelişimsel düzeyine ve çocuğun kişilik özelliklerine bağlı olmalıdır.

Disiplin bilgi ve beceri öğretir, bu anlamda cezadan çok farklıdır. Tutarlı, olumlu disiplin tekniklerine yönelik bir yaklaşım cezaya duyulan ihtiyacı minimuma indirecektir. Anne-babalar çocuklarına bedensel ceza uyguladıklarında büyük olasılıkla kontrollerini yitirmişlerdir. Aslında bedensel cezanın istenmeyen davranışı ortadan kaldırmadığını söylemek mümkün değildir. Bu davranışsal koşullanmanın bir biçimidir ama son derece acı veren ve olumsuz duygulara yol açan bir tekniktir. Eğer amaç çocuğa kimin daha güçlü olduğunu göstermek ve davranışı yapmasına engel olmaksızın bu yöntem çalışacaktır. Ancak amaç, çocuğun doğruyu yanlıştan ayırmasını sağlamaksa bu yöntem hiçbir işe yaramayacaktır. Bir başka ifadeyle “*Eğer disiplin öğretmekse, bedensel ceza disiplin değildir*” (Sparrow, 2008).

Araştırmalar çocuktaki davranış problemlerinin erken çocuklukta ortaya çıktığını ve okul yıllarında da devam ettiğini ortaya koymaktadır (Achenbach, Edelbrock, & Howell, 1987; Keenan, Shaw, Delliquadri, Giovannelli & Walsh, 1998). Bu konuda iki temel etkene işaret edilmektedir: Çocuğun doğru davranışı düzenlemesindeki bireysel farklar ve ailenin disiplin uygulamaları (Kerr, Lopez, Olson & Sameroff, 2004).

Anne-babaların disiplin davranışlarının bireyin öz-düzenleme, sosyal beceriler ve ahlaki davranışları üzerindeki güçlü etkisini vurgulayan araştırma bulguları şaşırtıcı sayılmamalıdır (Eisenberg, Losoya, & Fabes, 2001; Grusec & Goodnow, 1994). Güç odaklı disiplin teknikleri, o anlık itaati sağlasa da çocuğun kuralın gerekçesini anlamasını, davranışının sonuçlarını kavramasını ve böylece içselleştirmesini sağlayamaz. Bedensel ceza güç odaklı bir disiplin yöntemidir ve anne-babalar tarafından küçük çocuklara çok sık uygulanır (Straus & Stewart, 1999). Bedensel ceza alternatif uygun davranış için hiçbir mesaj içermez (Gershoff, 2002). Bu şekilde kazanılmış davranışlar da ancak yetişkinlerin gözetimi altında ortaya çıkacaktır (Kerr, Lopez, Olson & Sameroff, 2004). Gardner ve Ward (2000) ebeveyn davranışlarının öz-düzenleme davranışlarının gelişmesine ve çocuğun ileride yetişkin gözetimi olmadan anti sosyal davranışlardan kaçınmasına doğrudan ilişkili olduğunu rapor etmişlerdir.

### Amaç

“Disiplin” ve “cezalandırma” çoğu kez benzer şekilde algılanmaktadır. Oysa disiplin, davranış değişikliği oluşturmak için kullanılan yöntemlerin tümünü kapsamaktadır. Sözel, fiziksel ve psikolojik cezalar şiddet içeren disiplin tekniklerini oluşturmaktadır. Bu çalışmada ilköğretim çağındaki çocuklara anne-babaları tarafından uygulanan şiddet içermeyen disiplin tekniklerinin incelenmesi, türlerinin ve sıklıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

## YÖNTEM

### Araştırma Modeli

Çalışma betimsel türde bir araştırmadır.

### Araştırma Grubu

Araştırma Bursa'da bir ilköğretim okulunun 1–2–3.sınıfında öğrenim gören 65'i kız (%43), 86'sı erkek (%57) olmak üzere 151 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir.

### Veri Toplama Araçları

Araştırmada Mebert ve Straus (2002) tarafından geliştirilen *Çatışma Çözme Taktiği Ölçeği Resimli Kart Versiyonu'nun* (CTS33- Picture-Card Version for Young Children of the Parent-to-Child Conflict Tactics Scales) Türkçeleştirilmiş hali kullanılmıştır.

6 ile 9 yaş arası çocuklara yönelik aile içinde yaşanan çatışmalarda anne babalar tarafından kullanılan çözüm taktiklerini anlamaya yönelik bu ölçek bireysel olarak yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmaktadır. Zaman sınırlaması olmayan ölçeğin uygulanması için uygulamayı yapacak kişinin özel bir eğitim alması gerekmemektedir.

Çatışma Çözme Taktiği Ölçeği 23 soru ve bu sorulara ilişkin resimlerden oluşmaktadır. Bu sorular kendi içlerinde içeriklerine göre gruplara ayrılmıştır. 1.2.3.6 ve 18 numaralı resimler şiddet içermeyen disiplin (ŞİD), 7.11.13.15 ve 22 numaralı resimler *psikolojik saldırganlık* (PS), 4.5.9.17 ve 19 nolu resimler *hafif fiziksel saldırganlık* (HFS), 8.16.21 ve 23 nolu resimler *şiddetli fiziksel saldırganlık* (ŞFS), 10.12.14 ve 20 nolu resimler çok şiddetli fiziksel saldırganlık (ÇŞFS) olarak alt gruplara ayrılmıştır. Ölçeğe ilişkin ifadeler "*Resimde gördüğün çocuğa yatmadan önce annesi/babası kitap okuyor. Senin annen de / baban da sana yatmadan önce kitap okur mu?*" "*Hiç mi okumaz, bazen mi okur yoksa sık sık mı okur?*" şeklindedir. Katılımcılar ilgili resme ilişkin olarak görüşünü "asla", "bazen" ve "sık sık" şeklinde belirtmektedir. Katılımcıların ölçekteki maddelere ilişkin görüşleri için hesaplanan Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı annelere ilişkin görüşler için. 84, babalara ilişkin görüşler için ise. 86 olarak belirlenmiştir.

### Verilerin Toplanması ve Analizi

Çatışma Çözme Taktiği Ölçeği Resimli Kart Versiyonu (Mebert & Straus, 2002)'nin uygulaması, 2005–2006 yılının bahar yarıyılında araştırmacılar tarafından öğrencilerle bire bir yüz yüze yapılan görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir. Uygulamada zaman sınırlaması yapılmamıştır ve bir uygulama ortalama 40-60 dakika sürmüştür. Uygulamanın neden yapıldığı her bir katılımcıya araştırmacılar tarafından görüşme öncesinde açıklanmıştır. Uygulama dört haftada tamamlanmıştır.

Veriler girilirken, uygulamanın gerçekleştirildiği ancak ebeveynlerden birinin yaşamını yitirdiği 4 öğrencinin ve ebeveynlerden sadece birisiyle yaşayan (anne-babası boşanan) 7 öğrencinin görüşme formları her iki ebeveyne ait bilgileri içermediğinden değerlendirilmeye alınmamıştır. Verilerin analizinde yüzde ve frekans değerlerinin hesaplanması için Sosyal Bilimler için İstatistik Programı (11,5) kullanılmıştır.

## BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde anne ve babaların kız ve erkek çocuklarına yönelik kullandıkları şiddet içermeyen disiplin tekniklerinin yer aldığı maddelere ilişkin öğrenci raporlarına yönelik verilerin analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

### 1. Yatmadan önce kitap okunmasına ilişkin bulgular

Tablo 1. Öğrenci raporlarına göre anne ve babaların kız ve erkek çocuklarına kitap okuma sıklıkları

	Sık sık		Bazen		Asla	
	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba
	%	%	%	%	%	%
Kız	9.2	13.9	76.9	80.0	13.9	7.0
Erkek	11.6	18.6	69.8	61.6	29.1	9.3

Şiddet içermeyen bir disiplin tekniği olarak *kitap okumanın* sık uygulanan bir teknik olmadığı ve olumlu tepkilerin daha çok “bazen” seçeneğinde yığıldığı söylenebilir. Babaların annelere göre biraz daha sık olarak çocuklarına yatmadan önce kitap okudukları rapor edilmektedir.

### 2. Çocuğa yaptığıın neden yanlış olduğunu açıklamaya ilişkin bulgular

Tablo 2. Öğrenci raporlarına göre anne ve babaların kız ve erkek çocuklarına yaptıklarının neden yanlış olduğunu açıklama sıklıkları

	Sık sık		Bazen		Asla	
	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba
	%	%	%	%	%	%
Kız	49.3	27.6	23.1	35.4	29.2	35.4
Erkek	34.9	36.0	29.1	33.7	40.7	25.6

*Yaptığı yanlışların nedenini açıklama* oranlarına bakıldığında, kız çocuklarının yüzde 49’u annelerinin “*sık sık*” bu disiplin tekniğini kullandığını bildirirken, erkek çocuklarının ise yüzde 40,7’si annelerinin bu tekniği “*asla*” kullanmadıklarını bildirmektedir.

### 3. Ortamdan uzaklaştırma veya odaya göndermeye ilişkin bulgular

Tablo 3. Öğrenci raporlarına göre anne ve babaların kız ve erkek çocuklarını ortamdan uzaklaştırma veya odaya gönderme sıklıkları

	Sık sık		Bazen		Asla	
	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba
	%	%	%	%	%	%
Kız	7.7	12.2	80.0	83.1	9.2	7.7
Erkek	3.5	16.3	80.2	81.4	14.0	4.6

Kız ve erkek öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu (ortalama %80) herhangi bir yanlış yaptığıında anne ve babasının kendilerini “*bazen*” *buldukları ortamdan uzaklaştırdığını veya odaya gönderdiğini* bildirmektedir.

#### 4.Yanlış yaptığında eline başka şey/ler vermeye ilişkin bulgular

Tablo 4. Öğrenci raporlarına göre anne ve babaların kız ve erkek çocuklarına yanlış yaptığında eline başka bir nesne verme sıklıkları

	Sık sık		Bazen		Asla	
	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba
	%	%	%	%	%	%
Kız	16.9	18.5	64.6	72.3	18.5	9.2
Erkek	15.2	25.6	59.3	53.5	31.4	15.2

Yanlış herhangi bir şey yaptığında anne-babaları tarafından kendisine “bazen” veya “sık sık” başka şeyler verildiğini bildiren öğrencilerin oranının oldukça yüksek olduğu (ortalama %80) görülmektedir.

#### 5.Ayrıcalığı veya oyuncuğı elinden almaya ilişkin bulgular

Tablo 5. Öğrenci raporlarına göre anne ve babaların kız ve erkek çocuklarının ayrıcalığı veya oyuncuğunu elinden alma sıklıkları

	Sık sık		Bazen		Asla	
	Anne	Baba	Anne	Baba	Anne	Baba
	%	%	%	%	%	%
Kız	7.7	12.3	80.0	86.2	7.7	6.1
Erkek	8.1	14.0	77.9	79.1	13.9	7.0

Kız ve erkek öğrencilerin çoğu (yaklaşık %80'i) *bazen* annesi veya babası tarafından yanlış bir şey yaptığında *ayrıcalığın, oyuncak veya yiyeceğinin elinden alındığını* rapor etmektedir.

### TARTIŞMA

İlköğretim çağındaki çocuklara anne-babaları tarafından uygulanan şiddet içermeyen disiplin tekniklerinin incelenmesi türlerinin ve sıklıklarının belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmada elde edilen bulgular araştırma bulgularının sırasına uygun olarak tartışılmıştır. A.B.D.'de Çatışma Çözme Taktikleri Ölçeği (CTS33- Picture-Card Version for Young Children of the Parent-to-Child Conflict Tactics Scales) aracılığıyla gerçekleştirilen bir Gallup (#765) çalışmasında 1000 anne-babadan 977'sinin bu dört disiplin tekniğinden herhangi birisini (şiddet içermeyen disiplin, psikolojik saldırganlık, fiziksel saldırganlık) son bir yıl içinde en az bir kez kullandığı saptanmıştır. Bu aileler yılda ortalama 46 kez bu disiplin yöntemlerinden birisini kullanmaktadır. En sık kullanılan teknik şiddet içermeyen bir disiplin tekniği olan “çocuğa neden yanlış yaptığını açıklama” tekniğidir. 1000 ailenin 943'ü (% 94,3) yılda ortalama 18,3 kez bu yöntemi kullandığını bildirmektedir. Bu çalışmada şiddet içermeyen disiplin tekniklerine yönelik sonuçlar ise aşağıdaki gibidir:

**Yatarken kitap okuma:** Yatarken kitap okuma uygun öyküler seçerek çocuğa doğru davranış biçimlerini aktarmanın ve yanlış davranışları düzeltmenin bir yolu olarak kabul edilir. Şiddet içermeyen bir disiplin tekniği olarak çocuğa yatmadan önce kitap okumanın sık uygulanan bir teknik olmadığı (bu maddeye “sık sık” diyenlerin oranı %9,2–18,6 dır), bazen uygulandığı ve babaların annelere göre biraz sıklıkla çocuklarına yatmadan önce kitap okuduğu rapor edilmiştir. Bu durumun nedeni annelerin ev işi ile çok meşgul olmaları olabilir. Çalışmayan anneler gün içinde çocukla çok beraber olduğu için çocukla yatarken ilgilenmeyi babaya bırakabilir veya özlediği için baba ya da çocuk bunu isteyebilir.

**Yapılan yanlışların nedenini açıklama:** Kız çocuklarının yüzde 49'u annelerinin bu disiplin tekniğini sık sık kullandığını bildirirken, erkek çocuklarının yüzde 40,7'si annelerinin bu tekniği asla kullanmadığını söylemiştir. Bu bulgular, anne-babaların kendi cinsiyetinde olan çocuklarına daha çok açıklama yaptıklarını düşündürülebilir. Aslında bu konudaki en önemli bulgu %25,6 -40,7 arasında değişen bir oranda öğrencilerin anne ve babalarının kendilerine “asla” yaptıkları yanlışların nedenlerini açıklamadığını bildirmeleridir. En olumlu disiplin tekniği kabul edilebilecek olan bu yöntemi hiç kullanmayan ebeveynlerin çokluğu özellikle anne-baba eğitiminin önemine dikkat çekmektedir. Oysa A.B.D.’deki Gallup çalışmasında bu tekniğin kullanılma oranı %94.3 olarak belirlenmiştir (Straus v.d., 1998).

**Ortamdan uzaklaştırma veya odaya gönderme:** Kız ve erkek öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu (ortalama %80) herhangi bir yanlış yaptığında anne ve babalarının kendilerini “bazen” ortamdan uzaklaştırdığını veya odaya gönderdiğini bildirmektedir. %3.5 ile %16,3 arasında değişen bir oranda öğrencilere sık sık anne babaları tarafından bu disiplin tekniğinin kullanıldığı ve bu uygulamanın daha çok babalar tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak bu madde ile ilgili bir konunun tartışılması gerekebilir. Özgün ölçekte olumlu bir disiplin tekniği olarak ele alınan “odaya gönderme” yöntemi aslında kültürümüzde olumsuz bir anlam taşımaktadır. Ülkemizde genellikle “odaya ya da belki daha karanlık, daha küçük bir yere kapatma” olarak uygulanan bu disiplin tekniği çocukların duygusal durumuna kalıcı hasarlar verebilir. Çok sevdiği ve güvendiği birisi tarafından muhtemelen önce azarlanmış veya aşağılanmış olarak tek başına bir yere gönderilme çocuğun temel güvenini sarsabileceği gibi çok korkutabilir de... Bu nedenlerle öğrencilerin bu maddeye hangi bağlamda cevap verdiği tartışılabilir gibi, anne-babaların da bu yöntemi olumlu bir disiplin tekniği olarak algılayıp algılamadıkları da sorgulanabilir. Gerçekte bu teknik *çocuk kontrolünü yitirdiğinde kullanılabilir*. Bu çocuğa yaptığını düşünme ve kendini toparlama şansı verir ve çocuk sakinleştikten sonra davranışı hakkında konuşulur. A.B.D.’deki Gallup çalışmasında bu tekniğin kullanılma oranı %75.5 olarak belirlenmiştir ve bu sonuç mevcut araştırma bulgularıyla oldukça farklıdır (Straus v.d., 1998).

**Yanlış yaptığı şey yerine eline başka şeyler verme:** Çocukların yaklaşık %80'i anne veya babalarının yanlış yaptıkları şeyi (örneğin bozduğu oyuncuğu) ellerinden alıp, onun yerine oyalanmaları için başka bir şey verdiklerini söylemişlerdir. Bu yöntem ülkemizde bir davranışı düzeltme amacından daha çok çocuğu oyalamak ve o an için susturmak amacıyla kullanılıyor olabilir. Gallup araştırmasında bu oran mevcut çalışmaya paralel biçimde %77 olarak saptanmıştır ve (Straus v.d., 1998).

**Ayrıcalığı veya oyuncuğu elinden alma:** Kız ve erkek öğrencilerin çoğu (yaklaşık %80'i) bazen annesi veya babası tarafından yanlış bir şey yaptığında ayrıcalığın, oyuncak veya yiyeceğinin elinden alındığını rapor etmektedir. Bu oldukça yüksek bir rakamdır ve çocuğun davranışını düzeltmek anlamında kullanıldığında son derece yararlı olabilecektir. Çocuk bir oyuncuğu veya nesneyi bilerek kırdığında, bu nesneyi bir başkasına zarar vermek için kullandığında elinden alınarak uzaklaştırılabilir. Ancak kuşkusuz nesnenin devamlılığını kazanmamış bir çocuk kendi davranışı ile bu nesnenin yok oluşu arasında bir ilişki kuramayacaktır. Öte yandan elinden alınması o nesneyi çocuk için daha değerli kılabilir. Ancak bu davranış bir ceza yaklaşımı gibi sunulursa çok olumsuz tepkiler alınmasına da yol açabilir. Bu madde olumlu bir disiplin tekniği olarak ölçekte yer almasına karşın ülkemiz kültüründe anne-babaların bu davranışı hangi yönde sergiledikleri veya çocukların bu davranışı nasıl algıladığı açık değildir. Gallup çalışmasında bu oran benzer biçimde % 76 olarak ortaya çıkmıştır (Straus v.d., 1998).

## SONUÇ

Çocukların anne-babalarından talep ettiği pek çok şey vardır, ama anne-babalar için en zoru çocuklarının duygusal gereksinmelerini karşılamaktır. Bu noktadaki en önemli ikilem çocuğun mutlu, uyumlu ve kendini disipline edebilen bir yetişkin olabilmesi için uygulanabilecek

disiplin tekniklerini seçmektir. Tüm anne-babalar sorumlu toplumsal bireyler yetiştirmek isterler. Disiplin kuşkusuz bu çabanın çok önemli bir parçasıdır. Davranışı değiştirmek kolay değildir. Çok zaman ve enerji gerektirir. Yeterli zaman, enerji ve sabır sahibi olmayan anne-babaların çocuğun gelişiminde risk oluşturduğu hep hatırlanmalıdır. Yetişkinler *disiplinin amaçları üzerine odaklandığında* çocuklar doğru davranışları zaman içinde öğreneceklerdir. Ancak bağışlamanın gücünü de unutmamak gerekir. Kötü olduğuna inandırılan bir çocuk, bu yönde davranmaya başlayacaktır. Oysa çocuklar yanlış yapsa da ileride doğru davranışlar yapacağı olasılığına inanmak isterler. Bu doğrultuda büyük olasılıkla en güçlü disiplin tekniği fizikseldir: Çocuğu sıkıca kucaklama... (Sparrow, 2008).

#### KAYNAKÇA

- Achenbach, T. M., Edelbrock, C., & Howell, C. T. (1987). Empirically based assessment of the behavioral/emotional problems of 2- and 3-year-old children. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 15, 629-650.
- Brazelton, T. B., Sparrow, J. D. (2001). *Touchpoints: 3-6*: Cambridge, MA: Perseus.
- Benatar, D. (1998). Corporal punishment. *Social Theory & Practice*, 24, 237-260.
- Eisenberg, N., Losoya, S., & Fabes, R. A. (2001). Parental socialization of children's dysregulated expression of emotion and externalizing problems. *Journal of Family Psychology*, 15, 183-205.
- Foglia, W.D. (1997). Perceptual deterrence and the mediating effect of internalized norms among inner-city teenagers. *Journal of Research in Crime & Delinquency*, 34, 414-442.
- Gardner, F., & Ward, S. (2000). Parent-child interaction and children's well-being: Reducing conduct problems and promoting conscience development. In A. Buchanan (Ed.), *Promoting children's emotional well-being* (pp. 95-127). New York: Oxford University Press.
- Gershoff, E. T. (2002). Corporal punishment by parents and associated child behaviors and experiences: A meta-analytic and theoretical review. *Psychological Bulletin*, 128, 539-579.
- Giles-Sims, J., Straus, M.A. & Sugarman, D.B. (1995). Child, maternal and family characteristics associated with spanking. *Family Relations*, 44(2), 170-176.
- Grusec, J. E., & Goodnow, J. J. (1994). Impact of parental discipline methods on the child's internalization of values: A reconceptualization of current points of view. *Developmental Psychology*, 30, 4-19.
- Holden, G.W., Coleman, S.M. & Schmidt, K.L. (1995). Why 3-year-old children get spanked: Parent and child determinants as reported by college-educated mothers. *Merrill-Palmer Quarterly*, 41, 431-452.
- Keenan, K., Shaw, D., Delliquadri, E., Giovannelli, J., & Walsh, B. (1998). Evidence for the continuity of early problem behaviors: Application of a developmental model. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 26, 441-454.



- Kerr, D.C.R., Lopez, N.L., Olson, S.L. & Sameroff, A.J. (2004). Parental discipline and externalizing behavior problems in early childhood: The roles of moral regulation and child gender. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32(4), 369–383.
- Larzelere, R. (1996). Implications of the strongest studies for discriminating effective counterproductive corporal punishment. *Pediatrics*, 98, 824-828.
- McCord, J. (1996). Unintended consequences of punishment. *Pediatrics*, 98, 832-834.
- Mebert, C. & Straus, M. A. (2002). *Picture-card version for young children of the parent-to-child conflict tactics scales*.  
<http://pubpages.unh.edu/~mas2/CTS33%20WEB%20DESCRIPTION.htm>.
- Straus, M.A. (1994). *Beating the devil out of them: Corporal punishment by parents and its effects on children*. Boston: Lexington/McMillian.
- Straus, M.A. & Stewart, J.H. (1999). Corporal punishment by American parents: National data on prevalence, chronicity, severity and duration in relation to Child and family characteristics. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 2(2), 55-70.
- Straus, M.A. (2000). Corporal punishment and primary prevention of physical abuse, *Child Abuse & Neglect*, 24, 1109-1114.
- Straus, M.A. (1996). Spanking and the making of a violent society. *Pediatrics*, 98(4), 837-842.
- Walsh, W. (2002). Spankers and Nonspankers: Where they get information on spanking. *Family Relations*, 51(1), 81-88.